

U.2009B.269

Retspleje 28.4 og 28.9

Voldgiftskendelsen

Artiklen berører en række praktiske og retlige forhold vedrørende voldgiftskendelser: Hvornår benyttes kendelse i stedet for beslutning, hvordan udformes voldgiftskendelser om sagens realitet, og hvilke regler gælder om andre typer voldgiftskendelser, der ikke nødvendigvis angår sagens realitet (delkendelser, udeblivelseskendelser, kendelser på aftalte vilkår og begrænsede kendelser)? Endelig omtales nogle praktiske spørgsmål.

Af direktør for Voldgiftsinstituttet Steffen Pihlblad og landsdommer Oliver Talevski

1. Emnet

Denne artikel handler om voldgiftskendelsen. Rammen for artiklen er den danske voldgiftslov, som omfatter såvel national voldgift som international voldgift, der finder sted her i landet, jf. lovens § 1, stk. 1.

I artiklen behandles først spørgsmålet om, hvornår voldgiftsretten bør afsige en kendelse i stedet for en beslutning (afsnit 2). Dernæst redegøres der for udformningen af en voldgiftskendelse om sagens realitet med fokus på de forhold, som er særegne for voldgiftskendelsen i forhold til en dom (afsnit 3). Herefter omtales andre typer af kendelser ud over voldgiftskendelsen om sagens realitet og de særlige forhold, der gør sig gældende ved disse typer af kendelser (afsnit 4). Til sidst omtales nogle praktiske spørgsmål om frister for afsigelse af kendelse (afsnit 5) og om afsendelse af kendelsen til sagens parter (afsnit 6).

2. Kendelse eller beslutning

Voldgiftsretten træffer mange afgørelser i forbindelse med en voldgiftsag. Voldgiftsretten kan træffe afgørelse enten ved kendelse eller ved beslutning. Den danske voldgiftslov eller forarbejderne hertil indeholder ikke nogen definition af disse to afgørelsesformer.

Voldgiftsloven opstiller i § 31 nogle minimumskrav til »voldgiftskendelsen«. Disse krav går ud på, at kendelsen skal være skriftlig og underskrevet af alle voldgiftsdommere eller af et flertal af dommere med oplysning om årsagen til, at ikke alle voldgiftsdommere har skrevet under.[1] Kendelsen skal endvidere være dateret og angive, hvor voldgiften har fundet sted.[2] Endelig skal kendelsen være ledsaget af grunde, medmindre parterne har indgået en anden aftale, eller der er tale om en kendelse på aftalte vilkår.

Voldgiftsloven opstiller ikke krav til en afgørelse, der træffes ved beslutning. Beslutninger behøver således ikke at være underskrevet og behøver end ikke at være skriftlige, selv om det ofte vil være praktisk, at en beslutning findes på skrift, f.eks. i en protokol eller i en e-mail. Beslutninger behøver heller ikke at være begrundet.

Der er ikke i voldgiftsloven fastsat nærmere regler om, hvornår der skal træffes afgørelse ved kendelse, der opfylder kravene i § 31, eller ved beslutning, der ikke behøver at opfylde disse krav.[3] Efter formuleringen af § 31, bestemmelsens placering i voldgiftsloven samt lovens anvendelse af udtrykket »voldgiftskendelse« i en række bestemmelser er der ikke tvivl om, at bestemmelsen i § 31 sigter til voldgiftsrettens endelige afgørelse, der afslutter sagens behandling ved voldgiftsretten. Men voldgiftsloven må forstås således, at også andre afgørelser i visse tilfælde skal træffes ved kendelse, der opfylder kravene i § 31, således som det også sker i voldgiftspraksis. Forarbejderne til loven indeholder ikke nærmere bidrag til besvarelsen af, hvornår det er tilfældet. Vurderingen må derfor foretages på andet grundlag, herunder ud fra, hvad der er karakteristisk for en kendelse og en beslutning.

Det er karakteristisk for en voldgiftskendelse, at den afslutter parternes tvist om et bestemt spørgsmål med en retskraftig afgørelse. En voldgiftskendelse

270

anerkendes endvidere ved domstolene og kan i givet fald tvangsfuldbyrdes, jf. voldgiftslovens § 38, idet dens gyldighed dog i særlige tilfælde kan anfægtes ved et selvstændigt søgsmål ved domstolene eller under en sag om anerkendelse eller fuldbyrdelse af kendelsen, jf. lovens § 37 og § 39. I modsætning hertil kan en beslutning normalt ikke indbringes for domstolene med påstand om f.eks. ugyldighed, og ofte vil voldgiftsretten have adgang til at ændre en beslutning, f.eks. hvis der foreligger nye oplysninger, eller hvis voldgiftsretten i øvrigt finder det hensigtsmæssigt.

På dette grundlag er det nærliggende at drage følgende konklusioner:

a) Kendelsesformen[4] skal anvendes, når voldgiftsretten træffer afgørelse vedrørende parternes tvist på en sådan måde, at *sagens behandling ved voldgiftsretten afsluttes*. [5] Dette gælder ikke alene, når afgørelsen vedrører sagens realitet, men også når afgørelsen vedrører sagens formalitet, f.eks. ved en afgørelse om afvisning af sagen som følge af voldgiftsrettens manglende kompetence, jf. lovens § 16.[6]

b) Kendelsesformen skal endvidere benyttes i tilfælde, hvor voldgiftsretten træffer afgørelser *under sagens behandling* om en af parternes påstande, selv om sagens behandling ved voldgiftsretten ikke slutter herved. Det skyldes, at voldgiftsretten træffer en retskraftig afgørelse for så vidt angår den pågældende påstand, således at sagen i denne henseende afsluttes.[7]

c) Det må antages, at kendelsesformen tillige skal anvendes, når voldgiftsretten træffer delafgørelse om et eller flere anbringender til støtte for en af parternes påstande, selv om sagens behandling ved voldgiftsretten ikke afsluttes herved. Det skyldes, at voldgiftsretten i denne henseende træffer en retskraftig afgørelse. Som eksempler herpå kan nævnes voldgiftsrettens delafgørelse om, at kravet ikke er forældet, eller om, at der er handlet ansvarspådragende.

d) Det giver anledning til betydelig tvivl at fastslå, om - og i givet fald hvorvidt - kendelsesformen herudover skal anvendes, når voldgiftsretten træffer afgørelse *under sagens behandling*. Som udgangspunkt må det antages, at det ikke er nødvendigt at anvende kendelsesformen. Der er dog ikke noget til hinder for, at voldgiftsretten under sagens behandling træffer afgørelse i kendelsesform, og det anbefales, at kendelsesformen anvendes i en række situationer. Det gælder, når voldgiftsretten under sagens behandling træffer afgørelse om, hvorvidt en voldgiftsdommer er inhabil, jf. lovens § 13, eller hvorvidt voldgiftsretten har kompetence til at behandle tvisten, jf. lovens § 16. Det gælder endvidere i de tilfælde, hvor voldgiftsretten under sagens behandling træffer afgørelse om et omtvistet (processuelt) spørgsmål af væsentlig betydning for parternes retsstilling. Som eksempel kan nævnes afgørelser om lovvalg, der er udskilt til særskilt behandling, jf. lovens § 28,

afgørelser om fastsættelse af stedet for voldgiften og sproget, der skal anvendes under sagen, jf. henholdsvis §§ 20 og 22.[8]

e) Beslutningsformen anvendes på andre afgørelser af teknisk eller processuel karakter, der træffes *under sagens behandling*. Det kan eksempelvis være afgørelser om, hvorvidt der bør udmeldes syn og skøn i sagen. Det kan endvidere være afgørelser eller om sagens tilrettelæggelse, f.eks. løsning af tvister om udarbejdelse af en tidsplan for voldgiftssagens forberedelse eller om en

270

plan for gennemførelsen af den mundtlige forhandling, herunder hvornår den skal foregå, hvilke vidner der skal afhøres først og af hvem, og om vidnerne må overhøre hinandens forklaringer osv.

3. Retningslinjer for udformning af voldgiftskendelser[9]

3.1. Indhold og struktur

Som nævnt i afsnit 2 ovenfor opstiller voldgiftslovens § 31 visse minimumskrav til, hvordan en voldgiftskendelse skal udformes. Bortset fra disse krav er der i voldgiftsloven ikke fastsat nærmere regler for udformningen af en kendelse.[10] Det er derfor op til voldgiftsretten at bestemme kendelsens udformning, medmindre parterne har stillet særlige krav hertil.[11]

Den mest almindelige kendelse, som en voldgiftsret afsiger, er en kendelse om sagens realitet, som afslutter sagens behandling ved voldgiftsretten. En sådan »standardkendelse« udformes i praksis i vidt omfang som en dom, såvel strukturelt som indholdsmæssigt.[12]

Voldgiftsprocessen adskiller sig på en række punkter fra en civil første-instanssag. Voldgiftsprocessen er således i vidt omfang undergivet partsautonomi.[13] En voldgiftskendelse kan endvidere ikke appelleres, men kan i visse tilfælde tilsidesættes som ugyldig. Ved udformningen af en voldgiftskendelse må der tages hensyn til disse forhold.

Det anbefales på den anførte baggrund, at udformningen af en voldgiftskendelse normalt følger nedenstående systematik:

- a) Titel.
- b) Journalnummer og parternes navne og adresser samt advokaternes navne og adresser.
- c) Kendelsens datering og stedet for voldgiften.
- d) Indholdsfortegnelse.[14]
- e) Kortfattet indledning med en præsentation af tvistens hovedspørgsmål.
- f) Voldgiftssagens indledning, voldgiftsrettens etablering og sammensætning, voldgiftsrettens kompetence, lovvalget mv. og voldgiftssagens forløb.
- g) Parternes endelige påstande.
- h) Sagsfremstilling, herunder gengivelse af eventuelle sagkyndige erklæringer.
- i) Referat af afgivne forklaringer.[15]
- j) Parternes anbringender (procedure).
- k) Begrundelse og resultat (præmisser), herunder vedrørende eventuelle renter og sagsomkostninger.

272

- l) Konklusion, som skal kunne danne grundlag for tvangsfuldbyrdelse.[16]
- m) Underskrift.

I det følgende knyttes nogle bemærkninger til pkt. f), som er særegent for voldgiftskendelsen.

3.2. Voldgiftssagens indledning, voldgiftsrettens etablering og sammensætning, voldgiftsrettens kompetence, lovvalget mv. og voldgiftssagens forløb[17]

Voldgiftssagens indledning

At fastslå voldgiftssagens indledning har betydning for bl.a. spørgsmålet om begyndelsestidspunktet for betaling af procesrente, jf. rentelovens § 3, stk. 4. Det har også betydning for spørgsmålet om afbyrdelse af forældelsesfristen, jf. forældelsesloven af 2007, § 16, stk. 1 og 3.

Om voldgiftssagens indledning indeholder voldgiftslovens § 21 følgende bestemmelse:

»§ 21. Har parterne ikke aftalt andet, indledes en voldgiftssag om en bestemt tvist den dag, hvor indklagede modtager skriftlig anmodning om, at tvisten skal behandles ved voldgift.«[18]

Voldgiftsrettens etablering og sammensætning

Efter voldgiftslovens § 37, stk. 2, litra d, kan en voldgiftskendelse tilsidesættes som ugyldig, hvis voldgiftsrettens sammensætning ikke var i overensstemmelse med parternes aftale eller voldgiftsloven. Under tilsvarende betingelser kan anerkendelse eller fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse nægtes, jf. § 39, stk. 1, litra d.

Blandt andet i lyset heraf bør der stå i voldgiftskendelsen, hvilke personer voldgiftsretten er sammensat af, herunder med angivelse af, hvem der har fungeret som formand for voldgiftsretten, hvem der har udpeget de pågældende personer, og hvornår udpegningen er sket.

Voldgiftsrettens kompetence

En voldgiftskendelse kan tilsidesættes som ugyldig af domstolene, hvis voldgiftskendelsen behandler en tvist, der ikke er omfattet af voldgiftsaftalen, eller afgør spørgsmål, som falder uden for voldgiftsaftalen, jf. voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 1, litra c. Under tilsvarende betingelser kan anerkendelse eller fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse her i landet nægtes, jf. voldgiftslovens § 39, stk. 1, nr. 1, litra c. For at anerkende og fuldbyrde en voldgiftskendelse her i landet er det ikke nødvendigt, at voldgiftsrettens kompetence bygger på en skriftlig aftale. For at anerkende og fuldbyrde voldgiftskendelsen i udlandet kan det imidlertid være påkrævet at opfylde betingelserne herfor i New York-konventionen. Det følger af New York-konventionens artikel II, stk. 1, at enhver kontraherende stat skal anerkende en *skriftlig aftale*, hvori parterne forpligter sig til at henskyde til voldgift alle eller enkelte tvister, som er opstået eller kan opstå i en bestemt retlig relation mellem dem i eller uden for kontraktforhold vedrørende spørgsmål, som kan afgøres ved voldgift. Ved udtrykket »skriftlig aftale« forstås en voldgiftsklausul i en kontrakt eller en voldgiftsaftale, der er underskrevet af parterne, eller som er indeholdt i en udveksling af breve eller telegrammer, jf. artikel II, stk. 2.

Voldgiftsretten bør i lyset heraf beskrive sin kompetence til at behandle tvisten i voldgiftskendelsen. Det gælder også i de tilfælde, hvor der ikke har været tvist herom mellem parterne.

Hvis parterne efterfølgende har aftalt at fravige voldgiftsaftalen, f.eks. hvis parterne bliver enige om, at voldgiftsretten alene skal bestå af en enkelt voldgiftsdommer, selv om det af den oprindelige aftale fremgår, at voldgiftsretten skal bestå af tre voldgiftsdommere, bør dette ligeledes fremgå af dette afsnit eller eventuelt foranstående afsnit om voldgiftsrettens etablering og sammensætning.

Lovvalget mv.

Har parterne ikke valgt de retsregler, som sagens realitet skal afgøres efter, anvender voldgiftsretten de retsregler, der følger af de lovvalgsregler, som voldgiftsretten finder anvendelige, jf. voldgiftslovens § 28, stk. 2. Voldgiftsretten bør på dette grundlag overveje, om der i kendelsen bør anføres noget om, efter hvilket lands regler tvisten skal afgøres. Udtrykket »mv.« i overskriften til afsnittet viser, at emnekredsen ikke er udtømmende. Det kan således efter omstændighederne være relevant for voldgiftsretten at angive, om tvisten kan behandles efter billighed, jf. lovens § 28, stk. 3. Der kan også være behov for at angive baggrunden for, at voldgiftskendelsen er skrevet i et bestemt sprog, f.eks. engelsk, jf. lovens § 22, stk. 1, hvorefter parterne kan aftale, hvilket eller hvilke sprog der skal anvendes under voldgiftssagen.

273

Voldgiftssagens forløb

I dette afsnit beskrives sagens forløb. Det er som udgangspunkt tilstrækkeligt med en kort beskrivelse. Formålet med beskrivelsen er i første række er at vise, at voldgiftsretten har behandlet sagen under iagttagelse af reglerne om kontradiktion. Dette skal ses i sammenhæng med, at det i voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 1, litra b, er fastsat, at en voldgiftskendelse kan tilsidesættes som ugyldig af domstolene, hvis det godtgøres, at den part, der anmoder om tilsidesættelse, ikke fik behørig meddelelse om udpegningen af en voldgiftsdommer eller om voldgiftssagens behandling eller af andre grunde var ude af stand til at fremføre sin sag. Tilsvarende bestemmelse er fastsat i voldgiftslovens § 39, stk. 1, nr. 1, litra b, med hensyn til nægtelse af anerkendelse eller fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse.

I beskrivelsen kan således indgå f.eks., hvilke processkrifter parterne har udvekslet, om der har været afholdt forberedende (telefon)møder, om der har været udmeldt syn og skøn, hvornår og hvor mundtlig forhandling har fundet sted. I beskrivelsen bør endvidere indgå en kort redegørelse for eventuelle afgørelser, som er truffet af voldgiftsretten undervejs, f.eks. om indsigelser imod en voldgiftsdommers habilitet eller om voldgiftsrettens kompetence. Det bør fremgå af beskrivelsen, at parterne har været medinddraget i hele beslutningsprocessen eller ligefrem har givet deres samtykke til de forskellige processuelle skridt, der har været iværksat, således at der ikke har været problemer med hensyn til kontradiktion.

I visse tilfælde kan det af hensyn til afgørelsen om sagsomkostninger mellem parterne eller af hensyn til fastsættelsen af voldgiftsrettens honorar være hensigtsmæssigt at uddybe beskrivelsen af sagens forløb, således at beskrivelsen viser, at sagen har haft et ekstraordinært omfattende forløb.

4. Andre typer af kendelser

4.1. Introduktion

Den typiske kendelse, som en voldgiftsret afsiger, er som nævnt i afsnit 3 en »standardkendelse« om sagens realitet, som afslutter sagens behandling ved voldgiftsretten. Der findes imidlertid i voldgiftsloven og i voldgiftspraksis andre typer af kendelser, og i de følgende afsnit redegøres der nærmere for de væsentligste heraf.

Eksistensen af nogle af disse kendelsestyper udspringer af voldgiftsprocessens særegne karakter,[19] og voldgiftsprocessens særegne karakter er også baggrunden for de særlige krav, der stilles til udformningen af disse typer af kendelser, der i øvrigt bør skrives ud fra de retningslinjer, der er opstillet i afsnit 3 ovenfor, men med de modifikationer og tilføjelser, der følger af forholdets natur.

Ud over de kendelser, som gennemgås nedenfor, omfatter voldgiftsloven følgende typer af kendelser, som skal opfylde kravene i voldgiftslovens § 31:

- »Afvisningskendelse«, jf. voldgiftslovens § 25, stk. 1.
- »Afslutningskendelse«, jf. voldgiftslovens § 32, stk. 2, og § 36, stk. 1, 2. pkt.
- »Rettet kendelse«, jf. voldgiftslovens § 33, stk. 1-2.
- Tillægskendelse, jf. voldgiftslovens § 33, stk. 3.
- »Fortolkningskendelse«, jf. f.eks. § 50, stk. 1, i Regler for behandling af voldgiftssager ved Voldgiftsinstituttet.[20]

4.2. Delkendelse

Betegnelsen anvendes ikke i voldgiftsloven, men stammer fra praksis. Delkendelse bruges jævnligt som betegnelse for afgørelser af spørgsmål, som træffes på et tidligt stade i sagens forløb, men som ikke afslutter sagens behandling ved voldgiftsretten, f.eks. om at kravet ikke er forældet, eller om at voldgiftsretten har kompetence til at behandle sagen.[21] En delkendelse skal opfylde de krav, som er fastsat i lovens § 31.

Det kan indebære en væsentlig forsinkelse af sagen at udskille et krav eller en del af et krav eller et spørgsmål til særskilt behandling. Voldgiftsretten må derfor vurdere, om de fordele, der er forbundet hermed, opvejer ulemperne herved. Voldgiftsretten må særligt være opmærksom på, at en parts anmodning om særskilt behandling ikke medfører, at sagen trækkes unødigt i langdrag.

Særskilt behandling kan være meget omkostningsbesparende for parterne og bør derfor f.eks. finde sted, hvis det er ganske klart, at en fordring er forældet. Selv om det ikke er sikkert, at en sag herved vil få sin afslutning, kan det efter omstændighederne være en god idé at udskille spørgsmålet om ansvarsgrundlaget til særskilt behandling, hvis der er grund til at forvente, at en

274

delkendelse om, at der er handlet ansvarspådragende, vil blive fulgt op af parternes forlig om erstatningens størrelse.

At udskille et krav eller en del af et krav eller et spørgsmål til særskilt behandling kræver ikke særskilt aftale eller godkendelse fra parternes side. Voldgiftsretten kan gøre dette, hvis den finder, at det er relevant. Hvis parterne vil undgå en sådan udskillelse, kræver det enighed mellem parterne. I så fald må voldgiftsretten i almindelighed respektere parternes aftale, jf. herved voldgiftslovens § 19, stk. 1.

I forbindelse med en delafgørelse skal voldgiftsretten som udgangspunkt tage stilling til spørgsmålet om sagsomkostninger. I tilfælde, hvor sagen ikke afsluttes som følge af voldgiftsrettens delafgørelse, f.eks. fordi voldgiftsretten finder, at kravet ikke er forældet, kan voldgiftsretten med fordel anføre i delkendelsen, at der vil blive taget stilling til spørgsmålet om sagsomkostninger i forbindelse med den endelige voldgiftskendelse.

4.3. Udeblivelseskendelse

Om adgangen til at afsige udeblivelseskendelser, der skal opfylde kravene i voldgiftslovens § 31, er i lovens § 25, stk. 3, anført:

»Udebliver en part uden rimelig grund fra en mundtlig forhandling, eller undlader en part uden rimelig grund at fremlægge bevisdokumenter, kan voldgiftsretten fortsætte behandlingen af sagen og afsige voldgiftskendelse på det foreliggende grundlag.«

Bestemmelsen gælder, hvad enten det er klageren eller indklagede, der udebliver. Hvis den noget upraktiske situation skulle opstå, at klageren udebliver fra den mundtlige forhandling, har voldgiftsretten således ikke hjemmel til at afvise sagen. Voldgiftsretten skal også i dette tilfælde afsige kendelse på det foreliggende grundlag.

Afsigelse af udeblivelseskendelse er ofte en stor udfordring for voldgiftsretten. Det skyldes, at det påhviler voldgiftsretten selv at foretage alle undersøgelser med henblik på at sikre, at voldgiftsrettens kendelse ikke bliver genstand for ugyldighed eller nægtelse af anerkendelse eller fuldbyrdelse.[22] Voldgiftsrettens undersøgelser kompliceres af, at voldgiftsretten ofte ikke ved, i hvilket land voldgiftskendelsen skal tvangsfuldbydes. Voldgiftskendelsen bliver på den måde et spejl af lovens regler om ugyldighed og nægtelse af fuldbyrdelse og anerkendelse (§§ 37-39). Ud over at tage stilling til de materielle spørgsmål i sagen bliver opgaven for voldgiftsretten således at afsige en kendelse, som dokumenterer, at:

- ingen af parterne manglede retlig handleevne,
- voldgiftsaftalen er gyldig og overholdt,
- den udeblevne part fik behørig meddelelse om udpegningen af voldgiftsretten og om voldgiftssagens behandling,
- alle præceptive regler i voldgiftsloven er overholdt, herunder at den udeblevne part fik fuld lejlighed til at fremføre sin sag,
- voldgiftsretten er kompetent til at behandle den foreliggende tvist,
- der ikke tages stilling til spørgsmål, som ikke kan undergives voldgift,

- voldgiftsrettens medlemmer ikke har været inhabile, og
- kendelsen ikke er i strid med »ordre public«.

Voldgiftsretten må i kendelsen redegøre for, hvordan voldgiftsretten har sikret sig, at de nævnte pinde har været iagttaget, således at voldgiftsrettens håndtering af sagen ikke kan give anledning til kritik, som kan føre til ugyldighed mv.

Ud over at sikre sig, at alle formalier har været overholdt, skal voldgiftsretten tillige overveje, om der faktisk kan gives medhold i den materielle del af den rejste påstand. Det sker i praksis ved, at der på sædvanlig måde indkaldes til og afholdes en egentlig mundtlig forhandling i sagen. Den fremmødte part forelægger sagen, fremlægger sine beviser og afhører sine vidner, og på den måde godtgør parten for berettigelsen af sit krav. Under en sådan mundtlig forhandling stilles væsentligt større krav til voldgiftsrettens evne til materiel procesledelse end under en almindelig voldgiftssag, hvor det sædvanligvis i højere grad er overladt til parterne at præsentere og procedere sagen. Voldgiftsretten må i udeblivelsessager således selv udfolde passende bestræbelser på at identificere styrker og svagheder i den fremmødte parts sag og om fornødent stille opklarende spørgsmål til den fremmødte part, vidner mv.[23] Endelig skal voldgiftsretten i en udeblivelseskendelse

275

tage stilling til spørgsmålene vedrørende sagsomkostninger.

4.4. Kendelse på aftalte vilkår

Bestemmelsen i voldgiftslovens § 30 er formuleret således:

»Indgår parterne under voldgiftssagen forlig om tvisten, afslutter voldgiftsretten sagen. Hvis parterne anmoder om det og voldgiftsretten ikke modsætter sig det, stadfæster voldgiftsretten forliget i form af en voldgiftskendelse på aftalte vilkår.

Stk. 2. En voldgiftskendelse på aftalte vilkår udformes i overensstemmelse med reglerne i § 31 og skal angive, at den er en voldgiftskendelse. En sådan voldgiftskendelse har samme status og retsvirkninger som andre voldgiftskendelser om sagens realitet.«

Et forlig indgået af parterne under voldgiftssagen kan ikke tvangsfuldbyrdes ved de almindelige domstole, medmindre betingelserne herfor i retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 4 eller 5, er opfyldt.[24] Bestemmelsen i § 30 indebærer imidlertid, at man under visse betingelser kan konvertere et ikke-eksigibelt forlig til en voldgiftskendelse, som kan tvangsfuldbyrdes i såvel Danmark som i andre lande, som har tiltrådt New York-konventionen.

Det er en betingelse, at parterne anmoder voldgiftsretten om at afsige kendelse på aftalte vilkår. Det er ikke tilstrækkeligt, at der alene foreligger en anmodning fra den ene part. Voldgiftsretten skal sikre sig, at begge parter udtrykkeligt har erklæret sig indforstået med, at voldgiftsretten udarbejder kendelse på aftalte vilkår. Det er ikke tilfældet, hvis den ene part har forholdt sig passiv over for den anden parts ønske om en kendelse på aftalte vilkår.[25]

Det er ikke tilstrækkeligt, at parterne har anmodet voldgiftsretten om at afsige kendelse på aftalte vilkår. Det er også en betingelse, at voldgiftsretten ikke modsætter sig, jf. lovens § 30, stk. 1. Det fremgår ikke af loven eller dens forarbejder, hvornår voldgiftsretten skal modsætte sig, at der afsiges kendelse efter parternes ønske. Det må antages, at voldgiftsretten i hvert fald skal modsætte sig, hvis voldgiftsretten finder, at en voldgiftskendelse ville være åbenbart uforenelig med landets retsorden, jf. herved voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 2, litra b.[26]

Parternes forlig indeholder ofte en løsning af en flerhed af tvister, således at forliget omfatter tvister både inden for og uden for voldgiftsaftalen. Voldgiftsretten skal ikke acceptere at udarbejde en kendelse på aftalte vilkår vedrørende tvister uden for voldgiftsaftalen, før det er afklaret, at parterne har indgået en voldgiftsaftale herom.[27]

Parternes forlig indeholder ofte vilkår om, at voldgiftsretten skal træffe afgørelse om sagsomkostninger.[28] I så fald udarbejder voldgiftsretten sædvanligvis en kendelse på aftalte vilkår og en kendelse vedrørende sagsomkostninger i et og samme dokument. Kendelsen på aftalte vilkår skal ikke begrundes, jf. lovens § 31, stk. 2,[29] mens den del af kendelsen, som vedrører sagsomkostninger, skal begrundes.

Hele forligsteksten bør som udgangspunkt citeres. Hvis forligsteksten indeholder passager, som er voldgiftssagen uvedkommende, kan sådanne passager efter parternes godkendelse udelades. Det bør endvidere fremgå af kendelsen, at voldgiftsretten har konstateret, at forliget er underskrevet af parterne og i givet fald af hvem og hvornår. Herefter bør voldgiftsretten med henvisning til parternes anmodning efter § 30 redegøre for,

276

om betingelserne for at afsige kendelse på aftalte vilkår er opfyldt.

Kendelsens konklusion kan bortset fra voldgiftsrettens eventuelle afgørelse om sagsomkostninger begrænses til en formulering, som f.eks.: »Det mellem parterne indgåede forlig af . . . stadfæstes.«

Voldgiftsretten kan efter omstændighederne sende et udkast til kendelse til godkendelse hos parterne. At parterne har godkendt et udkast til kendelse, kan udtrykkeligt omtales i kendelsen. Formålet med denne fremgangsmåde er at sikre, at kendelsen er i overensstemmelse med parternes anmodning.

4.5. Begrænset kendelse

Parterne kan aftale, at voldgiftsretten udelader nogle af de punkter, som normalt indgår i en kendelse. En sådan begrænset kendelse vil i almindelighed bestå af parternes påstande, en kort sagsfremstilling, parternes hovedanbringender, voldgiftsrettens udførlige præmisser samt voldgiftsrettens konklusion og underskrift. Det kan ikke aftales, at bestemmelserne i lovens § 31, stk. 1 (skriftlighed og underskrift) og stk. 3 (dato og angivelse af stedet for voldgiftsretten) skal udelades, idet disse bestemmelser er præceptive, jf. lovens § 2, stk. 2. Det kan derimod aftales, at kendelsens resultat ikke begrundes. Det forekommer imidlertid sjældent i praksis.

En fordel for parterne er, at kendelsen med begrænset indhold normalt kan afsiges hurtigere, end hvis der skulle skrives en fuldstændig kendelse.[30] En anden fordel er, at denne kendelsesform typisk sparer parterne for omkostninger til voldgiftsrettens honorar.

Det bør anføres udtrykkeligt i kendelsen, at det er aftalt med parterne, at kendelsen ikke skal indeholde en fuldstændig sagsfremstilling eller gengivelse af forklaringer mv.

5. Frister for afsigelse af kendelse

Voldgiftsloven indeholder ingen regler om, hvornår en kendelse skal afsiges. Voldgiftsinstituttets regler indeholder i § 43, stk. 1, følgende bestemmelse:

»Voldgiftsrettens kendelse afsiges snarest efter hovedforhandlingens afslutning og så vidt muligt senest 4 uger efter, at sagen er optaget til påkendelse. Hvis kendelse ikke foreligger senest 4 uger efter, at sagen er optaget til påkendelse, skal voldgiftsretten give parterne og instituttet meddelelse om, hvornår kendelse i sagen kan forventes afsagt.«[31]

Det ses af og til, at parterne i deres voldgiftsaftale har indsat en frist for afsigelse af kendelse. Fristen kan f.eks. være formuleret således, at kendelsen skal afsiges et antal måneder efter klageskriftets indgivelse. Fristen kan være så kort, at den er meget vanskelig for voldgiftsretten at overholde. Parternes sigte med at aftale sådanne frister er at skynde på voldgiftsretten. At søge at opnå en hurtig afgørelse er naturligvis et legitimt hensyn at forfølge. Konsekvensen af fristens overskridelse er ofte uklar. Det kan ikke antages, at en voldgiftskendelse i almindelighed bliver ugyldig eller ikke kan tvangsfuldbyrdes, fordi voldgiftsretten ikke har overholdt fristen for at udarbejde kendelsen.[32] Væsentlige

overskrivelser af sådanne frister kan efter omstændighederne føre til, at voldgiftsrettens honorar må reduceres.

6. Kendelsens afsendelse til parterne

Efter voldgiftskendelsens afsigelse skal et eksemplar, der er underskrevet af voldgiftsdommerne, tilstilles hver part, jf. voldgiftslovens § 31, stk. 4.[33] Tidspunktet for en parts modtagelse af kendelsen har betydning for beregning af frister, f.eks. fristerne for at anmode om tillægskendelse og for at gøre ugyldighed gældende.

Voldgiftsretten må i den forbindelse sikre, at parterne så vidt muligt har lejlighed til at gøre sig bekendt med indholdet af en kendelse samtidigt. Det er uheldigt, hvis den ene part er i stand til at meddele resultatet af kendelsen til den anden part, før den anden part har været i stand til at gøre sig bekendt med kendelsen. Det vil f.eks. kunne ske, hvis kendelsen sendes med almindelig post fra Danmark samtidig til hhv. en dansk part og en udenlandsk part. For at undgå en sådan forskelsbehandling af parterne må voldgiftsretten overveje, om ikke kendelsen bør sendes pr. telefax eller e-mail til parterne med en bemærkning om, at et originalt eksemplar af kendelsen samtidig er sendt med posten, kurer mv. Det er endvidere god skik, at voldgiftsretten adviserer parterne om, hvornår kendelsen vil blive afsendt, således at advokaterne kan tage deres forholdsregler vedrørende modtagelsen af kendelsen.

1. Ifølge bemærkningerne til bestemmelsen sikres det herved blandt andet, at et mindretal af voldgiftsdommere ikke kan blokere for afsigelsen af voldgiftskendelsen ved uberettiget at nægte at underskrive den. Bestemmelsen omfatter også den situation, at en voldgiftsdommer ikke kan underskrive, f.eks. fordi han er taget på længerevarende ferie eller er blevet syg. Det skal i sådanne tilfælde fremgå af kendelsen, at den pågældende voldgiftsdommer er indforstået med, at han ikke underskriver.
2. Om stedet for voldgiften henvises til voldgiftslovens § 20.
3. I svensk ret findes der i voldgiftsloven (Lag (1999:116) om skiljeförfarande), § 27, følgende sondring mellem kendelse (»skiljedom«) og beslutning (»beslut«): »De frågor som har lämnats till skiljemännen avgörs genom skiljedom. Avslutar skiljemännen skiljeförfarandet utan att avgöra dessa frågor sker det också genom skiljedom. . . . Andra avgöranden, som inte tas in i en skiljedom, betecknas beslut. . . .« Se nærmere om formen for voldgiftsrettens afgørelser i svensk ret hos Stefan Lindskog, Skiljeförfarande, En kommentar, Norstedts Juridik AB, 2005, side 804 ff. samt Maria Öhrström, Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut, En handbok och regelkommentar för skiljeförfaranden, Norstedts Juridik AB, 2009, side 212 f.
4. Med udtrykket »kendelsesformen« sigtes til, at kravene i § 31 skal være opfyldt. Kravene i § 31 kan være opfyldt, selv om afgørelsen ikke er betegnet som »kendelse«. Det skyldes, at § 31 ikke stiller krav om, at afgørelsen skal angive, at det er en kendelse. Et sådant krav stilles alene til en kendelse på aftalte vilkår, jf. lovens § 30, stk. 2, 1. pkt., og afsnit 3.2.1 nedenfor. Det anbefales, at alle typer af kendelser i praksis forsynes med overskriften »Kendelse«. Hvis voldgiftsrettens afgørelse fejlagtigt bærer overskriften »Beslutning« eller lignende betegnelse i stedet for »Kendelse«, bliver afgørelsen ikke af den grund ugyldig, hvis kravene i lovens § 31 i øvrigt er iagttaget, jf. dog ovenfor om § 30, stk. 2, 1. pkt.
5. Voldgiftsrettens kompetence ophører som udgangspunkt, når voldgiftsretten træffer afgørelse således, at sagens behandling ved voldgiftsretten afsluttes. Udgangspunktet er dog modificeret ved voldgiftslovens § 33 om rettelser og tillægskendelse og kan være modificeret ved parternes aftale, f.eks. hvis parterne har aftalt, at voldgiftsretten skal være berettiget til at afsige en »fortolkningskendelse«.
6. I praksis anvendes kendelsesformen ikke, når voldgiftsretten træffer afgørelse i de tilfælde, som er nævnt i lovens § 32, stk. 2, nr. 1 og 2, som er kendetegnet ved, at voldgiftsretten blot konstaterer, at sagen er afsluttet. Kendelsesformen skal dog anvendes, hvis indklagede i de tilfælde, der er nævnt i § 32, stk. 2, nr. 1, modsætter sig, at sagen sluttes. Kendelsesformen skal endvidere anvendes, hvis voldgiftsretten efter § 25, stk. 1, af egen drift træffer afgørelse om at afvise sagen, fordi klageren uden rimelig grund undlader at indgive klageskrift. Kendelsesformen skal også anvendes, hvis voldgiftsretten træffer afgørelse om at afslutte sagen efter § 32, stk. 2, nr. 3, eller § 36, stk. 1, 2. pkt. Det skyldes, at sagen herved får sin afslutning ved voldgiftsretten, og at der er tale om et ikke ubetydeligt indgreb over for (den ene af) parterne.
7. Som eksempel kan nævnes den situation, at en part i en afskedigelsessag har nedlagt påstand om erstatning for uberettiget opsigelse og om udlevering af visse effekter, hvor voldgiftsretten træffer særskilt afgørelse vedrørende påstanden om udlevering af effekter.
8. Anbefalingen har sin baggrund i, at de minimumskrav til kendelsen, der er opstillet i lovens § 31, navnlig begrundelseskravet, bidrager til at højne gennemsigtigheden og kvaliteten af voldgiftsrettens afgørelser. Det kan anføres, at brugen af kendelsesformen er med til at forsinke sagens behandling, f.eks. fordi det efter omstændighederne kan være besværligt og tage lang tid at indhente voldgiftsdommernes underskrift på kendelsen. Problemet vil i vidt omfang kunne minimeres i praksis, f.eks. ved at voldgiftsretten sender kendelser afsagt under sagens behandling pr. e-mail med samtidig angivelse af, at en behørigt dateret og underskrevet kendelse eftersendes.
9. Om den praktiske udformning af kendelser i international voldgift, se navnlig Comparative International Commercial Arbitration af Julian D M Lew, Loukas A Mistelis og Stefan M Kröll, Kluwer Law International, 2003, kap. 24, og Law and Practice of International Commercial Arbitration af Alan Redfern og Martin Hunter, Sweet & Maxwell, 2004, kap. 8. Se endvidere artiklen »Drafting Awards in ICC Arbitrations«, ICC International Court of Arbitration Bulletin Vol. 16/No. 2 - Fall 2005. Artiklen er skrevet af Humprey Lloyd, Marco Damon, Jean-Pierre Ancel, Lord Dervaird, Christoph Liebscher og Herman Verbist.
10. Se dog note 4 om kravet i § 30, stk. 2, 1. pkt.
11. Hvis parterne har vedtaget institutionel voldgift, kan det enkelte instituts regelsæt indeholde supplerende bestemmelser om den nærmere formulering af voldgiftskendelsen. I Regler for behandling af voldgiftssager ved Voldgiftsinstituttet er der - ud over de krav, der følger af lovens § 31 - f.eks. fastsat følgende om voldgiftskendelsens indhold (§ 43, stk. 2): » . . . Kendelsen skal . . . medmindre parterne har aftalt andet, indeholde en sagsfremstilling herunder parternes påstande og i fornødent omfang en gengivelse af de afgivne forklaringer, samt angive de faktiske og retlige omstændigheder, der er lagt vægt på ved sagens afgørelse. Kendelsen skal endvidere indeholde en gengivelse af parternes anbringender, og, medmindre parterne har aftalt, at kendelsen ikke skal begrundes, en udførligt begrundet afgørelse af de omtvistede punkter.« I Voldgiftsinstituttets regler findes tillige bestemmelser, hvorefter kendelsen skal indeholde afgørelse om størrelsen og betaling af udgifterne ved voldgiftssagen (§ 43, stk. 3) og om, hvorvidt den tabende part skal erstatte modparten de udgifter, voldgiftssagen har påført modparten, medmindre parterne har aftalt andet (§ 43, stk. 4).
12. Om udformning af domme kan henvises til Christian Bache m.fl., Dommen (2003), s. 1-53, og Michael Kistrup i Proceduren (2009), s. 447ff. Domstolsstyrelsen udgav i 2003 en publikation med overskriften »Sprogpolitik for Danmarks Domstole«, som findes på www.domstol.dk. De vink, råd og vejledninger, der i denne publikation bliver givet for sprogbrugen i domme mv., kan uden problemer overføres og anvendes i voldgiftskendelser.
13. Se om mulighederne for at udnytte partsautonomien til at effektivisere voldgiftsprocessen hos Erik Werlauff i U 2006B.148. Om adgangen til at fravige voldgiftsloven ved aftale se lovens § 2.
14. Mere omfattende kendelser kan med fordel forsynes med en indholdsfortegnelse, således at læseren lettere kan danne sig et hurtigt overblik over hovedpunkterne i kendelsen.
15. Parterne kan aftale, at sagen skal afgøres på skriftligt grundlag, dvs. uden afholdelse af mundtlig forhandling. Sådanne aftaler ses ikke sjældent i sager, hvor parterne er enige om sagens faktiske omstændigheder, men uenige om f.eks. retsreglernes indhold eller subsumption af faktum under jus. Sådanne aftaler ses også som led i parternes aftale om udskillelse af særlige spørgsmål med henblik på voldgiftsrettens delafgørelse, f.eks. om voldgiftsrettens

- kompetence. I så fald bliver der selvsagt ikke spørgsmål om at gengive forklaringerne i kendelsen. Selv i de tilfælde, hvor der har været afholdt mundtlig forhandling med afgivelse af forklaringer, aftaler voldgiftsretten imidlertid ikke sjældent med parterne, at forklaringerne ikke gengives i et særskilt afsnit, men i relevant omfang alene gengives i præmisserne, hvis de tillægges betydning for sagens afgørelse. Hvis det er aftalt, at forklaringerne skal stenograferes eller optages på bånd, vil det normalt tillige blive aftalt mellem parterne og voldgiftsretten, at voldgiftsretten udelader forklaringerne eller nøjes med at gengive de dele af forklaringerne, som voldgiftsretten finder særligt relevante, i begge tilfælde med henvisning til at forklaringerne er blevet stenograferet eller optaget på bånd. Sådanne aftaler, der har betydningen for formuleringen af kendelsen, bør udtrykkeligt omtales i selve kendelsen, således at der ikke efterfølgende opstår tvivl om, hvorfor kendelsen er formuleret på den anførte måde. Der henvises i øvrigt til afsnit 4.5 om begrænset kendelse.
16. Med hensyn til omkostningerne til voldgiftsretten, som parterne hæfter solidarisk for, er det således, at beløbet først forfalder til betaling 30 dage efter voldgiftssagens afslutning, jf. lovens § 34, stk. 1. Der må derfor ikke fastsættes en fuldbyrdsfrist på f.eks. 14 dage for betaling heraf eller for den indbyrdes fordeling mellem parterne af omkostningerne ved voldgiftssagen.
  17. Det må vurderes fra sag til sag, om der er behov for at skrive om alle de emner, der fremgår af overskriften, eller om man kan nøjes med at skrive om nogle af dem. Er der behov for at skrive om andre emner (f.eks. om parternes retlige handleevne), kan det overvejes at indsætte disse emner i dette afsnit.
  18. En lignende bestemmelse findes i Voldgiftsinstitutets regler, § 4, hvor det supplerende er angivet, hvad der forstås ved en begæring om voldgift. Hvis der ikke samtidig indgives et klageskrift, skal en begæring ifølge instituttets regler som minimum indeholde parternes fulde navn og adresse, et udtrykkeligt og ubetinget krav om voldgift samt en kort gengivelse af de spørgsmål, som voldgiftsretten skal tage stilling til.
  19. Således har f.eks. eksistensen af den begrænsede kendelse at gøre med, at voldgiftsprocessen er undergivet partsautonomi. Den omstændighed, at voldgiftskendelsen er endelig, er baggrunden for, at voldgiftsretten har mulighed for at afsige en tillægskendelse eller en fortolkningkendelse.
  20. En tilsvarende bestemmelse findes ikke i voldgiftsloven, men det fremgår af lovens forarbejder, at loven ikke er til hinder for, at parterne aftaler, at en part skal kunne anmode om fortolkning af kendelsen. En sådan aftale foreligger, hvis parterne har aftalt, at sagen skal gennemføres ved Voldgiftsinstituttet.
  21. Hvis afgørelsen af det pågældende (del)krav/spørgsmål afslutter sagens behandling ved voldgiftsretten, vil det være rigtigst at betegne afgørelsen »kendelse« og ikke blot »delkendelse«, der kan give det urigtige indtryk, at voldgiftsretten ikke er færdig med sagen. I indledningen til kendelsen eller på et andet passende sted i kendelsen bør det udtrykkeligt angives, at (en del af) et krav, som sagen angår, eller et spørgsmål, f.eks. kompetencespørgsmålet, er udskilt til særskilt behandling, og at kendelsen alene tager stilling hertil.
  22. Som et eksempel på voldgiftsrettens vanskeligheder kan nævnes den situation, at der alene er fremlagt en voldgiftsaftale, som ikke er underskrevet af begge sagens parter. I sådanne tilfælde må voldgiftsretten bede om at få forevist en voldgiftsaftale, som er behørigt underskrevet af begge parter. Hvis dette ikke sker, savnes sædvanligvis fornødent bevis for, at parterne har indgået voldgiftsaftale om den pågældende tvist, og voldgiftsretten har herefter intet andet valg end at afsige kendelse om, at voldgiftsretten ikke har kompetence til påkende sagen.
  23. Som konsekvens af, at voldgiftskendelsen er endelig, må det antages, at voldgiftsrettens prøvelse af den fremmødte parts krav skal være væsentligt mere intensiv, end hvad der gælder i udeblivessager ved de almindelige domstole, hvor den, der er dømt som udebleven, kan kræve sagen genoptaget i overensstemmelse med retsplejelovens § 367.
  24. Efter retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 4, kan udenretlige skriftlige forlig om forfalden gæld tvangsfuldbyrdes, når det udtrykkeligt er bestemt i forliget, at det kan tjene som grundlag for fuldbyrdelse. Efter retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 5, kan gældsbreve, der ikke er omfattet af nr. 4, tvangsfuldbyrdes, når det udtrykkeligt er bestemt i dokumentet, at det kan tjene som grundlag for fuldbyrdelse.
  25. Det ses ofte i praksis, at parterne anmoder om at få indført et indgået forlig i »retsbogen« eller »protokollen« eller lignende. En sådan indførelse betyder imidlertid ikke, at forliget får retsvirkning som en kendelse på aftalte vilkår. Hvis voldgiftsretten fornemmer, at det har været parternes intention at anmode om en kendelse på aftalte vilkår, bør voldgiftsretten ikke være tilbageholdende med at søge forholdet nærmere belyst. Det kan ske ved, at voldgiftsretten spørger parterne, om det, parterne ønsker, er en kendelse på aftalte vilkår, således at forliget kan tvangsfuldbyrdes.
  26. Som eksempel kan nævnes den situation, at voldgiftsretten konkret har mistanke om, at der foreligger hvidvask af penge. Der kan efter omstændighederne skabes konkret mistanke om hvidvask af penge, hvis der i forliget henvises til dokumenter, som voldgiftsretten ikke under sagen har været gjort bekendt med. I sådanne tilfælde må voldgiftsretten søge mistanken afkræftet ved at anmode om at få fremlagt de originale dokumenter, således at voldgiftsretten kan kontrollere, at der er tale om autentiske dokumenter.
  27. Det kan f.eks. ske ved, at voldgiftsretten konfronterer parterne med voldgiftsrettens manglende kompetence, således at parterne eventuelt kan indgå en efterfølgende voldgiftsaftale vedrørende de tvister, som ellers ikke vil være undergivet voldgift. En sådan efterfølgende voldgiftsaftale bør gengives i kendelsen, så der ikke opstår tvivl om, hvorvidt voldgiftsretten er kompetent til at afsige kendelse også vedrørende denne del af forliget.
  28. Parterne har fra tid til anden glemt at få indføjret i forliget, hvem der skal betale sagsomkostningerne. Uanset at det kan være meget u hensigtsmæssigt at genoptage eilers afsluttede forligsforhandlinger, der kan have været både langvarige og følsomme, bør voldgiftsretten forholde parterne denne mangel ved forliget, således at parterne eventuelt kan indgå en tillægsaftale, som voldgiftsretten så kan indarbejde i kendelsen. Hvis parterne ikke ønsker at indgå forlig vedrørende sagsomkostningerne, må voldgiftsretten træffe afgørelse herom.
  29. En anden undtagelse i forhold til andre kendelser er, at det udtrykkeligt skal angives i kendelsen, at kendelsen er en voldgiftskendelse, jf. § 30, stk. 2, 1. pkt.
  30. For så vidt angår parts- og vidneforklaringerne, vil det kunne være et led i aftalen, at disse i relevant omfang gengives i *præmisserne*, hvis de tillægges betydning for sagens afgørelse. Se i øvrigt note 15.
  31. Fristen på 4 uger findes også i Regler for voldgiftsbehandling inden for bygge- og anlægsvirksomhed, § 28, stk. 4. I Skiljedomsregler for Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut, § 37, findes en bestemmelse om, at voldgiftsrettens kendelse som udgangspunkt skal afsiges senest 6 måneder efter, at voldgiftsretten har modtaget sagens akter fra instituttet.
  32. Se hertil Jakob Juul og Peter Fauverholdt Thommesen, *Voldgiftsret*, 2. udg., s. 237 f.
  33. Det er tilstrækkeligt, at kendelsen er sendt til partens advokat.